

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

TTS Työtehoseura ry (jäljempänä TTS) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta koulutuspoliittiseksi selonteoksi. TTS on yleishyödyllinen itsenäinen yhdistys, joka toimii valtakunnallisesti ammatillisen koulutuksen järjestäjänä ja tuottaa eri toimialojen koulutus- ja T&K -palveluja. Olemme keskisuuri ammatillisen koulutuksen järjestäjä, jonka opiskelijoista 80-90 % on aikuisia ja noin 40% maahanmuuttajataustaisia. T&K -toimintamme kattaa maa- ja metsätalouden, rakentamisen, logistiikan ja asumisen toimialat.

Toteamme, että Suomen koulutusjärjestelmän kannalta on erittäin tärkeitä luoda strateginen kokonaiskuva koulutusjärjestelmän tulevaisuuden haasteista ja ratkaisuksista hallituskausia pidemmällä aikavälillä. Valtioneuvoston hyväksymät selonteot ja strategiat onnistuessaan toimivat erinomaisen hyvin ao. alan kehittämisen suuntaamisessa ja resursoinnissa.

Olisi ollut toivottavaa ja selonteon vaikuttavuuden kannalta välttämätöntä, että selonteon laadintaan olisi osallistettu ja samalla sitoutettu alan keskeiset toimijat kuten koulutuksen järjestäjät ja elinkeinoelämä. Toimivia malleja löytyy muiden ministeriöiden toteuttamista strategia- ja selontekoprosesseista. Nyt lausunolla oleva luonnos on työstetty pääosin virkamiehistä ja poliitikoista koostuvissa työryhmissä muutamaa kuulemistilaisuutta lukuun ottamatta. Tämä ikävä kyllä näkyy myös luonnoksessa, joka keskittyy hallinnollisiin asiakohtiin ja siitä näkökulmasta. Elinkeinoelämän ja myös koulutuksen järjestäjien strategiset näkemykset ja linjaukset puuttuvat, joka on tämän tyyppisessä strategiassa iso puute sekä selonteon sisällön, sen vaikuttavuuden ja osuvuuden kannalta. Uudet järjestelmätason uudistukset puuttuvat selonteosta. Näin pitkän aikavälin tarkastelun tulisi sisältää erilaisia vaihtoehtotarkasteluja, joita olisi voinut tukea täysin ulkopuolisten tulevaisuustutkijoiden näkemyksillä sekä erityisesti elinkeinoelämän näkemyksillä.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visio sinällään on haastava ja mm. koulutustason nostaminen maailman kärkijoukkoon on todella vaativa tavoite, puhutaan sitten yliopisto- tai peruskoulutuksesta. On hyvä, että vision tavoitetaso on korkea, mutta myös siihen johtavien toimenpiteiden tulisi olla riittävän vaikuttavia tavoitteeseen pääsemiseksi.

Visio korostaa vahvasti yksilökeskeistä osaamista. Elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan tarpeet ovat vain hyvin heikosti esillä.

Visioon tulisi nostaa koko suomalaisen yhteiskunnan ja erityisesti elinkeinoelämän kilpailukyvyyn tarpeet koulutusjärjestelmälle. Vain osaamiseltaan ja elinkeinoelämältään kilpailukykyinen yhteiskunta mahdollistaa korkeatasoisen koulutuksen tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti. Osaamisen tulisi vastata elinkeinoelämän tarpeisiin joustavasti ja resurssitehokkaasti. Ennakointia tärkeämpää on luoda joustavat ja asiakaslähtöiset rakenteet, jotka nopeasti reagoivat yhteiskunnan muutoksiin.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Toisen asteen koulutusta koskeva osio painottaa aivan liikaa nuorten koulutusjärjestelmää. On muistettava, että ammatillisessa koulutuksessa yli puolet opiskelijoista on aikuisopiskelijoita. Ammatillisen koulutuksen tulisi toisaalta tukea koko työuraa ja toisaalta vastata työelämän tarpeisiin joustavasti. Ammatillisen koulutuksen osalta tavoitteiden tulisi olla koko opiskelijapoolia kattavia, jolloin elinikäinen oppiminen ja sen mahdollistaminen nousee tärkeäksi tavoitteeksi. Ammatillisten tutkintojen tulisi vastata elinkeinoelämän tarpeisiin joustavasti ja kustannustehokkaasti. Jäykät tutkintorakenteet olisi muutettava entistä joustavimmiksi, jotta nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön voidaan vastata. Elinkeinoelämän tarpeiden ennakoiminen 5-10 vuotta eteenpäin on nykymaailmassa lähes mahdotonta, joten koulutusjärjestelmän joustavuus on entistä tärkeämpää.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä suurin osa on yksityisiä yhteisöjä. Monipuolinen ja monimuotoinen järjestäjäpooli on vahvuus, joka toimii joustavasti ja erityisesti yksityiset järjestäjät pystyvät reagoimaan koulutustarpeisiin nopeammin kuin jäykempiliikkeiset julkiset toimijat. Selonteon tavoitteistosta tulisi poistaa tältä osin koulutuksen järjestäjien määrän vähentäminen. Se ei palvele yhteiskunnan nopeasti muuttuvia tarpeita. Nykyinen toimintaympäristö edellyttää asiakaslähtöistä ja kustannustehokasta toimintaa, joka onnistuu tehokkaimmin monimuotoisilla ja -kokoisilla järjestäjillä. Yksityisten toimijoiden osuutta koulutuspalveluista ei tulisi vähentää, vaan nähdä yksityinen toimijakenttä alan vahvuutena.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Jatkuva oppiminen työuran aikana ei ole erillinen sektori, vaan sen tulisi olla sisäänrakennettuna osaksi koulutusjärjestelmää. Tältä osin selonteko ei anna mitään uutta. Jatkuva oppiminen edellyttää joustavia tutkintorakenteita ja koulutusjärjestelmää. Tätä asiaa tulisi tarkastella osana koulutusjärjestelmän kokonaisuutta. Näkökulma tähän kokonaisuuteen tulisi korostaa myös elinkeinoelämän ja yhteiskunnan tarpeita, ei pelkästään henkilötason osaamista.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Luvun 4. tilannekuvaus on optimistinen. PISA-tulokset ovat heikentyneet voimakkaasti jo yli 10 vuotta. Toisaalta yliopistomme eivät ole onnistuneet nousemaan globaalille huipputasolle, ei edes Euroopan huipun tasolle. Selonteon toimenpiteiden tulisikin lähteä korjaamaan myös tätä heikkoutta. Selonteon tilannekuva ja toimenpiteet korostavat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, jotka ovatkin keskeisiä asioita koulutusjärjestelmässä. Niiden rinnalle, tai jopa tärkeämmäksi, tulisi nostaa yhteiskuntamme kilpailukyvyn parantaminen, ja se miten koulutusjärjestelmä voisi tukea sitä. Koulutusjärjestelmän osa-alueiden tulisi tavoitella maailman huipputasoa, myös aivan konkreettisella tasolla.

Ojala Juha

